

KAS IKKA EMUMÄELE?

19. jaanuari «Viru Sõnas» on avaldatud Rakvere rajooninõukogu otsus: püstitada Emumäele staalismiohvrite mälestussammas Rakvere rajoonist küüditatute ja kohtuväliselt represseritute mälestuse jäädvustamiseks. Samas öeldakse, et juba 25. märtsil pannakse nurgakivi ehitatavale monumendile.

Stalinismiohvrite mälestusmärgi püstitamise vajalikkusest on kõrgemal tasandil palju räägitud ja kirjutatud. Eesti rahvas peab pühaks nende rahvaskaaslaste mälestust, kes aastail 1940—1950 langesid stalinliku genotsiidipoliitika ohvriks. Nende hulgas oli ka tuhandeid virulasi, kes ilmsüütult tapeti, arreteeriti ja küüditati Siberisse, kus neist suur osa ebainimlikes elutingimustes hukkus. Sellepärast tuleb eriti hinnata rajooninõukogu omaalgatuslikku otsust stalinismiohvrite mälestusmärgi püstitamiseks.

Kaksipidi mõtlemist tekitab aga mälestusmärgi asukoht. Miks tahetakse see rajada Pandivere kõrgustiku kõrgemasse tippu — Emumäele (166 meetrit üle merepinna)? See asub ju rajooni hõreda asustusega ääremaal, Rakverest 45 km kaugusel. Kuiigi looduslikult kaunis kohas, jääks mälestusmärk seal üksildasena igavlema ja osutuks kättesaamatuks laiematele rahvahulkadele. Tänapäeva kiire elutempo ei anna ju mahti, et ette võtta Meka-teenkonda esivanemate mälestusmonumendi juurde. Sellega võivad kergemini toime tulla vaid sõiduautode omanikud. Suurematest liiklus-

teedest jääb Emumägi kõrvale.

Seni väljakujunenud tava kohaselt on ajaloolise tähtsusega mälestussambad püstitatud ikkagi suurematesse asustuskeskustesse. Nii ehitati ka Eesti Vabadussõjas Virumaalt pärit sõjaohvrite mälestusmonument maakonna pealinna Rakverre, kus see oli kõigile nähtav ja kättesaadav.

Miks ei võiks stalinismiohvrite mälestussammas asuda Rakvere Vallimäel? See paik on ajalooliselt seotud meie kaugele esivanemate vabadusvõitlusega. Vallimäe pinnareljeef sobib hästi imposantse ja kaugele nähtava monumendi aluseks. Seal paiknev mälestusmärk kujuneks kohaks, kus Virumaa rahvas saaks avaldada tundeid ja lugupidamist ülekohtu läbi hukkunud esivanemate mälestusele, asetades sinna lilli ja pärgi. Stalinismiohvrite mälestusmonument on igapähele meist südamelähedane, sellepärast peaks see ka kõigile ja igal ajal kättesaadav olema.

Eespool toodu põhjal arvan, et rajooni juhtkond peaks mälestusmärgi asukohta uuesti kaaluma. Oleks tähtis teada avaliku arvamusel seisukoht selles. Kas ei tuleks õige otsuse tegemiseks pidada koosolek üldsuse esindajate osavõtul?

Istungjärgu otsuses on öeldud, et mälestusmärk pühendatakse Rakvere rajoonist küüditatute ja arreteeritute mälestusele. Kas ei tuleks seda territoriaalset mõistet laiendada kogu Virumaale? IME ellurakendamise ja otsustatud küsimus Eesti Vabariigi aegsete valdade ja maakondade taastamiseks. Kui see saab teoks, siis vahest oleks õigem nimetada rajatav monument Virumaalt pärit stalinismiohvrite mälestussambaks.

Peep KÄRP